

КАТЕДРАЛАТА

Небето бавно изсветляваше. В неделния ден градът все още спеше. Прозорците на старинните къщи, ограждащи централния площад, тъмнееха, дори ветропоказателите им не помръдваха. Тишина обгръщаше полумрака сред дъх на окосена трева и ухание на пролетни цветя. Само реката кротко шумолеше и водата се плискаше в подпорите на древния каменен мост.

Катедралата извисяваше мощната си снага, затваряйки площада от източната му страна. Стърчеше самотна, потъмняла от бурите на времето и мрачни спомени. Централният вход, сам по себе си внушителен, се губеше в основите на стометровата кула с камбанария, сгущен като врабче, попаднало в корените на вековен бук. Църквата беше изящен образец на германската готика, надвишаваща с размерите и великолепието си стандарта на града, изградена със средствата на богати бюргери и дарение от архиепископа на Майнц. Построена само за няколко десетилетия, катедралата се бе превърнала в гордост за жителите на града за цели два века, докато не дошъл Денят на Проклятието.

Отец Матиас влезе през страничния вход

откъм южната страна на трансепта¹, заключи отвътре и закрачи по десния страничен неф². Стъпките му отекваха по каменните плочи. Отвори два прозореца да влезе свеж въздух преди неделната литургия, заобиколи олтара от задната му страна и влезе в своята стаичка. Свали връхната си дреха, застана пред разпятието, произнесе молитва, прекръсти се и седна на един от дървените столове, свързани и приковани към стената. Духовникът въздъхна дълбоко. Беше се наспал, бе станал по обичайното за него време, но незнайно защо тази сутрин изпитваше умора. Някаква безпричинна тъга пълзеше в съзнанието му, бавно нарастваше и го присвиваше. Към нея се присламчи и миналото. Свещеникът често си мислеше, че вече е свикнал за толкова години тук, че вярата му в Господ е достатъчно силна, за да не обръща внимание на старите

---

¹ **Трансепт** – част от интериора на основната сграда на църквата, която пресича перпендикулярно нефовете (корабите). При пресичането се образува кръст, като късите страни са на трансепта. – Б. авт.

² **Неф** (също и **кораб**) – издължено помещение, част от интериора на основната сграда на църквата, обикновено при базиликите, разположено в посока от запад на изток и отделено от съседните помещения с редове от колони или стълбове. В готическите катедрали обикновено има три нефа, като централният свършва пред олтара. – Б. авт.

суеверия и печалната слава на храма. Имаше обаче подобни утрини, когато цялата многовековна история на сградата се стоварваше върз него. Прокълнатата катедрала... Не беше лесно да служиш в нея.

Споменът върна Матиас в неговото детство, в същото онова лято, когато се обрече на Бог. Той беше будно, любознателно момче и обичаше природата. Къщата, която обитаваше семейството му, беше в самия край на града и от оградата нататък започваше гората. Беше стара гора, не толкова голяма и в нея не бродеха опасни зверове. Наоколо растяха величествени дъбове и брястове, пъстра на живописни пътеки в хрусталаците и поляни с мека трева, която подканяше да се излегнеш и зарееш поглед в небето. На около два километра по-нататък свършваше в обрасъл с тръстика бряг на голямо езеро, зад което чернееше друга гора, но там вече беше забранена територия за самостоятелни разходки. Момчето бе придружавало два-три пъти баща си на лов за диви патици и яребици, но изстрелите го плашеха, а смъртта го потришаше и бързо се отказа. Учудваше се на небрежната жестокост, с която хората убиваха невинните твари, тя го угнетяваше и разклащаше устоите на християнското му възпита-

ние. Затова предпочиташе да се скита сам из гората, поемаше с пълни гърди хладния въздух и миризмата на растенията, намираще си закътано място, където да се свре и просто да наблюдава. Един ден Матиас си почиваше под сянката на голямо дърво, недалеч от дома си и от време на време бъркаше в пакетчето с обелени слънчогледови семки. Беше разкрил магията на бавното удоволствие. Взимаше от семките по малко и ги дъвчеше продължително, оставяйки вкусът им да се разстеле в устата. Усети нечие присъствие, нежно и дискретно, като полъх на ветреца. Огледа се – нямаше никой. В един миг забеляза, че наблизко бе кацнало птиче. От книгите и от разговорите с баща си, Матиас знаеше много за животните, дори си мечтаеше някой ден да стане зоолог. Това беше голям синигер. За разлика от цвърченето на обикновения, песента на големия синигер е много приятна за слушане. Не е като на славея, но заради особеностите си на нощна птица, човек рядко можеше да го види и наблюдава за по-дълго денем. Освен това славеят трябва да се слуша, няма нищо особено за гледане, защото много прилича на врабче. Друго си е големият синигер – пъстроцветен красавец, любопитен и без особен страх, дори можеше

да кацне до човек и да му се полюбуват отблизо. Този определено беше мъжки заради широката черна ивица, която се спускаше от гърдите надолу. Сини бяха вратът и главата му, но с бели бузи, а крилете бяха оцветени в приятно жълто. Птицата завъртя няколко пъти глава, поглеждайки го ту с едното, ту с другото око и изчурулика, сякаш в очакване. Момчето се досети. С премерени и бавни движения извади семки, остави ги на почти голо място до себе си и леко, без да става, се отдръпна назад. Синигерът тъпчеше на мястото с тънките си крачета, завъртя отново глава, подскочи няколко пъти напред и започна да кълве. След това изчурулика отново и отлетя. Беше хубаво и вълнуващо неочаквано общуване. На следващия ден Матиас отиде отново на това място и по същото време. Извади пакетчето със слънчоглед, изсипа малко от него, приседна встрани под сянката и зачака. О, чудото се повтори! Отнякъде долетя същият синигер – момчето беше сигурно. Всичко се повтори като предния ден. Ала птичето не отлетя. Внезапно върху него се стовари котка, която се бе спотайвала в клоните на близкото дърво. Движенията ѝ бяха бързи и безмилостни. Матиас подскочи като ужилен, грабна камък, хвърли го към

животните и се развика. Котката се стресна и избяга, но беше късно. Синигерът лежеше бездиханен и с раздрано тяло. Момчето го пое в шепите си, треперещ от неистова мъка, чак му се зави свят. Постоя няколко минути, осъзна се, поля със сълзи телцето, докато го зариваше в корените на дървото и си отиде.

Никога повече не се върна на това място. Отказа се от зоологията. Даваше си сметка, че за разлика от нас, насилието при животните е инстинкт и необходимост, за да оцелееш, но не можеше да приеме то да бъде част от ежедневието му. Обичаше хората, растенията и всяка жива твар, но не искаше да се въвлеча в техните схватки. Харесваше му да се грижи за другите, но да стои дистанциран, встрани. Така пое по пътя към Бога и един ден му се посвети изцяло. Отец Матиас тръсна глава. Време беше да огледа църквата и да се подготви за меса³.

Излезе от стаичката и тръгна надясно. Хвърли око на макета на катедралата, после на восъчните фигури, пресъздаващи сцени от Рождеството и детството на Спасителя. Заобиколи олтара, продължи по левия страничен неф и отиде до входа. Всичко беше

---

³ Меса – католическа литургия. – Б. авт.

наред – съдът за светена вода беше пълен, свещниците изчистени. Подът беше пометен и прахта от пейките беше избърсана. Свещеникът мина по пътеката в средата и стигна до олтара, огледа го със задоволство. Направи няколко крачки встрани и се спря пред статуята на светеца с отчупения крак. Голямата забележителност на катедралата – мястото на Осквернението. Потръпна. Миналото отново нахлу в съзнанието му.

В средновековните анали на града се пазеха сведения как църквата била завършена и осветена в началото на XIV век. За времето си била една от най-големите и красивите за целия регион. В пазарни дни, към нея се стичали богомолци не само от близките села, но и от околните градове. Хората идвали усмихнати и с надежда, жените на бюргерите изваждали на показ пъстрите си рокли, сподирени от весела глъчка.

Величествена била неделната литургия. Над събраното множество се извисявали песнопенията на хора, а слънцето блестяло във витражите на прозорците и обливало всички с многоцветна светлина. Хората споделяли в унес вярата си и надеждата, че доброто предстои. И така... до Лова на вещицата. Денят на Проклятието.

С папска була на папа Инокентий VIII от 1484 г. официално било заклеймено магьосничеството, а три години по-късно бил отпечатан *Malleus maleficarum* („Чук за вещиците“, в превод от латински език) – трактат от двама инквизитори от ордена на доминиканците, представляващ ръководство за разпознаване, разследване и осъждане на магьосниците, поклонници на Дявола. За отец Матиас Средновековието бе изпълнено с насилие, затова никога не си бе представял да живее тогава. Времената, които последвали покрай лова на вещици, били особено смутни, кървави, с брутални изтезания, публични процеси и изгаряне на безброй невинни хора, предимно жени.

В един топъл есенен ден на 1536 г., в ранния следобед пред централния вход на катедралата се чула глъчка. В храма нахлула млада жена с обезумял поглед и разкъсани дрехи, гонена по петите от трима разярени мъже с въжета и железни куки. Клотилда била бедна млада вдовица, която лекувала съгражданите си с отвари от билки и мазила. С викове: „Помощ, помощ! Азил! Свещено убежище! Помощ!“, тя тичала към олтара. Заловили я точно преди да го достигне, но успяла да се хване за краката на мраморна статуя на светеца. Мъ-

жете я сграбчили и крещейки: „Вещица, тя е вещица, съсипа реколтата! Съд за вещицата!“, се опитвали да я отскубнат и извлекат от църквата. Главният свещеник на катедралата се разтреперил от ужас и безмълвно се отдръпнал настрана. Отец Матиас нямаше нито право, нито намерение да осъжда малодушието на своя предшественик, но беше сигурен, че на негово място щеше да се намеси. Клотилда отчаяно се съпротивлявала, вкопчена в скулптурата. Ядосан, един от мъжете я пробол с нож в гърдите и я закачил с куката си. Жертвата се свлякла на плочките, стискайки в лявата си ръка парче мрамор. Едва успяла да продума: „Господ ще се отвърне от това място и ще ви съди за греховете!“ и издъхнала в ръцете на придошли богомолци, които твърде късно се притекли на помощ.

Оскверняването на храма и проклятието не останали без последствия. В града се надигнало недоволство, жителите роптаели срещу богохулството и ненужната жестокост, срещу прибързаната саморазправа преди да се докаже вещерството на Клотилда. Архиепископът на Майнц наказал свещеника и изпратил предупредително писмо до кмета на града, че подобно поведение е небогоугодно и недопустимо, затова щял

предприеме сурови мерки, ако се наложела неговата повторна намеса. Убиецът бил отлъчен от църквата и след месец се самоубил – намерили го обесен в дома му. Другите двама също били сполетени от нещастия – в рамките на година единият бил прегазен от пиян с каруца пред пивницата, а другият починал от страшна болест.

Проклятието на Клотилда застигнало и катедралата. Навръх десетата година от оскверняването, по време на литургия плъзнала чумна епидемия, пренесена от чуждоземен богомолец. Загинали една трета от жителите на града. Сто години след Деня на Проклятието, по време на Тридесетгодишната война, шведски войски се възползвали от поредната победа на протестантската коалиция срещу Католическата лига. Те нахлули в града, избили невинни хора, грабели и изнасилвали, опожарили множество сгради в центъра. Катедралата била изградена от масивни каменни блокове и застлана с гранитни плочки, но изгорели амвонът и голяма част от църковната утвар⁴. Олтарът оцелял –

---

⁴ **Утвар** – църковна утвар в християнството наричат различните предмети, които се употребяват в литургията. Например потър и дъскос по време на евхаристията, кадлница, купел при кръщението и други. – Б. авт.

огънят спрял пред статуята със ступения крак, която останала невредима. Сто години по-късно, след неவிждани дъждове, се случило най-голямото наводнение в историята на града. Силно пострадала криптата на катедралата, а влагата в нея останала и до днес.

Прокобата не подминала и свещениците. Отец Матиас не се поддаваше на суеверия, но правеше впечатление – поне веднъж на столетие някой от тях загивал при неясни обстоятелства или зрелищна злополука. Последният инцидент беше отпреди двадесет години, когато при ремонт на кулата се срутила част от строителното скеле.

Така с течение на вековете някогашният символ на града придобил прозвището „Прокълнатата катедрала“ и се бе превърнал по-скоро в атракция за любители на мистичното и за арогантни туристи, които не се съобразяваха с правилата в желанието си да се снимат пред статуята на Осквернението. Ревностните католици пък доскоро предпочитаха да се молят и извършват сакралните си ритуали в другите две църкви. Отец Матиас не се сърдеше, беше приел, че хората са слаби и податливи на изкушения. Той усърдно изпълняваше всички ритуали, но намираще време и да посреща с усмивка посе-

тителите, да поговори с тях за вярата или за историята на сградата. Беше търпелив изповедник и благ събеседник с чувство за хумор. Постепенно привличаше нови поклонници. За петнадесет години в храма, свещеникът опозна всяко ъгълче, всяко камъче от сградата, беше му по-близка от всичко друго. Понякога му се струваше, че тя е жива, чувстваше мрачното ѝ, напрегнато мълчание. Имаше моменти, когато вечер, преди да си тръгне, усещаше внезапен студен полъх, придружен с тихо бучене, сякаш катедралата изпускаше скръбна въздишка.

Чу се шумолене, сякаш някой почукваше с клечки по пода. Отец Матиас откъсна поглед от статуята и се обърна по посока на шума. Под единия от отворените прозорци, в отблясъка на все още бледата светлина, бе застинала малка птичка. Имаше синя глава и гуша, черна ивица, спускаща се надолу през коремчето, бели бузи и жълти крила. Духовникът се сепна – неговият синигер! Не, не беше той, разбира се, но изглеждаше досущ като него и стоеше все така безстрашно, изпълен с невинно любопитство и доверие. В очакване. Първият слънчев лъч на новия ден проникна в сградата и перата на птицата заблестяха. Нещо у свещеника се разтопи,

усети особена лекота. Замисли се за миг и широко се усмихна:

– Момче, ти си тук! Забравил съм да взема слънчоглед, но като дойдеш утре, ще има – синигерът кимна с главица, изчурулика и отлетя.

Бог се завърна в катедралата.

Септември 2023 г.